

„Ono je to ťažké. Kde hrozí bída, tam hrozí socializmus. A kde hrozí socializmus, tam hrozí bída“

- Alois Rašín

Editorial

Richard Ďurana

Začal školský rok a po pár dňoch vidím na svojich deťoch dramatický pokles optimizmu. Nábeh na 10 mesiacov nútených prác kompenzuje len spoločenský rozmer a opätovné pravidelné stretávania kamarátov, s ktorými sa vzájomne formujú viac, ako ich formuje škola. To hovorí veda.

Prázdniny ale skončili aj v parlamente a začína obdobie, počas ktorého si ne jeden z nás povie: „Lepšie by bolo, keby nerobili vôbec nič.“

Včera nám všetkým schválili novú daň

- daň z cukru. O tom, že okrem zvýšenia príjmov štátnej kasy táto daň neprinesie žiadny z efektov uvedených v dôvodovej správe k tomuto zákonu, sme písali počas posledných rokov vo viacerých odborných publikáciách. Dáta zo sveta stoja na pevných nohách a slovenský poslanec nimi sotva pohne.

Hovorí sa aj o ďalších nových daniach či zvyšovaní už existujúcich.

Daň z finančných transakcií sme nazvali „daňou z dýchania“. Dokonca aj DPH, ktorá bola pre súčasného premiéra niečím v závetrí, čoho sa kvôli sociálnemu rozmeru (relatívne najviac zaťažá nízkopríjmových a dôchodcov) nechcel roky dotknúť, sa dostala do hľadáčika daňovej flinty.

Ani letná sezóna však nebola oázou pokoja. Diskusia okolo nivelizácie daňovo-odvodového zaťaženia živnostníkov a zamestnancov nabrala emotívny náboj vynájdéním nového *terminus technicus* falošní živnostníci. SZČO sú vraj čiernymi pasažiermi sociálneho systému. A práve **živnostníci** sú jednou z dvoch hlavných tém tohto jesenného čísla *Market Finesse*. **Potrebuje viac živnostníkov, nie menej** je názov jedného z textov, ktorý v tomto vydaní nájdete.

Druhou témou je **progressívne zdanenie príjmov fyzických osôb**. Zámer na jej zavedenie má súčasná vláda vo svojom programovom vyhlásení. Opäť - s cieľom zvýšiť príjmy štátnej kasy, a to približne o 80 miliónov eur. O progressívnom zdanení

sa na Slovensku nevedie odborná ani spoločenská diskusia. Toto vákuum sme vyplnili novou štúdiou s názvom **Progressívna daň skrytá v odvodoch**. Popisujeme v nej veľkú mieru progresivity platenia odvodov s rastúcim príjmom. Dodatočné odvody sa však nepremietnu do vyšších dôchodkov, materskej, ani inej dávky pre platiteľa odvodov, ale sú solidárne „rozpustené“ v sociálnom systéme. Preto sme začali používať termín **„progressívna odvodová daň“**.

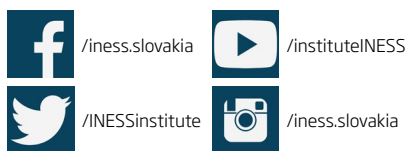
Začiatkom septembra sa v gréckej Olympii uskutočnilo **medzinárodné finále Ekonomickkej olympiády**. Súťaž, ktorá ešte pred 7 rokmi prebiehala len na Slovensku (vd'aka INESS) a v Česku (vd'aka INEV), sa utešene rozšírila a v Grécku si svoje vedomosti porovnali študenti z 18 (!) krajín. V čísle sa dočítate, ako sa darilo štvorici slovenských účastníkov a takisto sa dozviete, **ako svoju školu prihlásiť** do už 8. ročníka tejto celoslovenskej vedomostnej súťaže, do ktorej sa vlni zapojilo viac ako 16-tisíc študentov na celom Slovensku.

Nakoniec, ale nie v poslednom rade, by som chcel vašu pozornosť upriamiť na náš **Ekonomický Base Camp** pre šikovných stredoškôľakov a vysokoškôľakov. Na štvordňovom podujatí v Bystricike pri Martine (áno, tam, kde mal letné sídlo prvý československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk) budú v dňoch **17.-20. októbra** študentov pri objavovaní ekonomických fundamentov a zaujímavostí sprevádzať nielen **ekonomickí analytici INESS**, ale aj zahraničný hosť - **Dr. Eamonn Butler** z Anglicka, významná postava ekonomického myslenia a celosvetovo známy autor kníh a rečník. **Prihlásiť sa na Ekonomický Base Camp** môžete **do konca septembra**, určite však nič nepokazíte, ak sa prihlásite po prečítaní týchto riadkov.

Prajem vám inšpiratívne čítanie,

Richard Ďurana

www.iness.sk/podpora

Mesačník
MARKET FINESSE vydáva:

INESS - Institute of Economic
and Social Studies
Na Vršku 12
811 01 Bratislava

tel.: +421-2-5441 0945
e-mail: iness@iness.sk

Editor: Ina Sečíková

Prihláste sa na Ekonomický base camp 2024 do 30. septembra!

Chcete získať nové perspektívy na dôležité ekonomické témy, posilniť svoje kritické myslenie a stretnúť podobne zmyšľajúcich ľudí? Príďte na **Ekonomický base camp 2024!** INESS prichádza s jedinečnou príležitosťou pre mladých ľudí a v dňoch **17. - 20. októbra** organizuje už **3. ročník vzdelávacieho seminára** v malebnom prostredí hotela Bystrička pri Martine.

Čo je EBC?

4-dňový víkendový seminár plný **prednášok, workshopov** a **networkingu** s rovesníkmi s rovnakým záujmom a skúsenými lektormi z INESSu a špeciálnym zahraničným hosťom. Určený je primárne **študentom** vysokých a stredných škôl, ale status študenta nie je podmienkou, prihlásiť sa môžu aj starší či mladší záujemcovia.

Na čo sa môžete tešiť?

- Prednášky, skupinové workshopy, kvíz a diskusie na aktuálne ekonomické témy
- Skvelí domáci lektori a zahraničný hosť **Dr. Eamonn Butler**
- Príležitosť precvičiť si komunikáciu v angličtine
- Diplom za účasť

Prihláste sa na Ekonomický base camp ešte dnes! Online [registračný formulár nájdete tu](#).
Viac informácií k poplatkom a programu nájdete [na webe EBC tu](#).

Prihlasovanie je otvorené **do pondelka, 30. septembra** 2024 do polnoci.

Tešíme sa na vás!

Ako to vyzeralo na Ekonomickom base campe v minulosti si môžete pozrieť [tu](#) a [tu](#).

Obsah

TÉMA 1: Zdanenie živnostníkov	4
TÉMA 2: Progresívna odvodová daň	5
KOMENTÁRE	6
Sú živnostníci čiernymi pasažiermi sociálneho systému?	6
Dane prezlečené za odvody	7
Slovensko dáva na mzdy zamestnancov štátu najviac vo V4 a viac ako priemer EÚ	8
Ako vyriešiť najväčšiu tragédiu nášho školstva? Návod má Keňa a Uganda	10
Dá sa liečiť zdravie peniazmi?	11
Daň z predaja potravín	11
NOVÉ PUBLIKÁCIE	13
Progresívna daň skrytá v odvodoch	13
Lov na živnostníkov	13
Trh s energiami Slovensku	14
PODUJATIA	14
Seminár pre novinárov: Živnostník verzus zamestnanec	14
Seminár pre novinárov: Progresívna daň skrytá v odvodoch	15
EPICENTER meeting prvýkrát v Bratislave	15
INESS na ReformHube	15
INESS o zdrojoch a zdravotníctve na LAMI	15
Akadémia Dobrého pastiera	16
Festival Jeden svet	16
Konferencia: Dedičstvo Adama Smitha pre súčasnosť	16
Konferencia: ŠKOLA BUDÚCNOSTI	16
VIDEÁ A PODCASTY	16
EKONOMICKÁ OLYMPIÁDA	19
CENA ŠTÁTU	20
INESS PUBLIKÁCIE	21
INESS KNIHY	21

TÉMA 1: Zdanenie živnostníkov

Lov na živnostníkov

Téma vyššieho zdanenia živnostníkov sa do politickej debaty vracia v periodických cykloch, bez ohľadu na vládnucu koalíciu. Pre zjemnenie verejného odporu sa predstavitelia štátnej kasy dlhodobo zakrývajú pláštikom argumentu o „fiktívnych“ živnostníkoch. V máji s týmto argumentom prišla aj analýza Útvaru hodnoty za peniaze. Keďže analýza ÚHP obsahuje väčšinu argumentov, ktoré sa dnes objavujú vo verejnej diskusii, náš text zároveň slúži aj ako **univerzálna obhajoba nezvyšovania daní a odvodov pre živnostníkov a nesťažovania regulačných podmienok ich existencie**.

Publikáciu si môžete **prečítať tu** a tiež sa o nej dočítate na strane 13 tohto Market **Finesse**.

Nútení živnostníci sú len politická zásterka na zvyšovanie daní a odvodov

Politikom sa nepáči, že firmy svojich zamestnancov údajne nútia pod hrozbou výpovede prejsť z trvalého pracovného pomeru na živnosť. Ich cieľom je ušetriť na mzdových nákladoch. „Je to len zásterka. V časoch nízkej nezamestnanosti a vysokého počtu voľných pracovných miest je nereálne niekoho donútiť pracovať na živnosť. Hlavným cieľom politikov je vybrať od ľudí viac peňazí na daniach a odvodoch,“ hovorí **v rozhovore pre TREND** analytik INESS Martin Vlachynský.

Sú živnostníci čiernymi pasažiermi sociálneho systému?

Akú bilanciu má voči sociálnemu systému živnostník, ktorý celý život odvádza minimálne odvody? A ako zamiešal karty vznik minimálneho dôchodku? Kto čerpá viac nemocenskej – zamestnanci, alebo živnostníci? Aj toto sa dozviete v **komentári pre SME** od Martina Vlachynského. Celý text tiež nájdete aj v tomto Market **Finesse** na strane 6 ako hlavný text Témy 1.

Potrebujeme viac živnostníkov, nie menej

Aj vy sa máte chuť opýtať, aký je rozdiel medzi „falošným“ a „skutočným“ živnostníkom? Ten rozdiel sa nehľadá ľahko. On totiž neexistuje. Hoci politici by kategóriu „falošných“ či „nútených“ živnostníkov radi vyrobili. Aký je rozdiel medzi sádrokartonárom, ktorý za rok vybaví 10 rodinných domov pre 10 klientov a takým, ktorý počas roka dodáva služby jednému klientovi povedzme pri stavbe biznis centra? Prečítajte si viac v **komentári Martina Vlachynského pre Hospodárske noviny**. **Audio** komentára ponúkame v tlačidle vpravo.

Koniec paušálu a fiktívnym živnostiam?

Minister práce tvrdí, že mnohí sú k živnosti dovydieraní a ministerstvo ich chce ochrániť. Pohľadom výlučne na dane a odvody však zabúdajú na mnoho ďalších odlišností, ktoré tieto dve životné situácie definujú. Pracovný pomer, rovnako ako živnosť má svoje výhody a nevýhody. Vypočujte si **rozhovor Martina Vlachynského v TA3**.

INESS na DNES #106: Lov na živnostníkov

Živnostníci ako podvodníci? To podsúva rétorika vlády pri ohlasovaní sprísňovania podmienok pre živnostníkov. Keď však porovnávame zamestnanca a živnostníka, je to ako porovnávať dva úplne odlišné svety. Čo skutočne odlišuje činnosť zamestnanca a živnostníka – ktorý okrem nižších daňovo-odvodových taríf na seba berie násobne viac rizík? **Vypočujte si #INESSnaDNES** s Martinom Vlachynským.

TÉMA 2: Progresívna odvodová daň

Progresívna daň skrytá v odvodoch

Vláda vo svojom programovom vyhlásení oznámila zámer zvyšovať progresivitu zdanenia fyzických osôb. V rozpočtovom pláne hovorí o zámere od roku 2025 „zaviest 3. a 4. sadzbu dane z príjmu fyzických osôb, čo má zvýšiť verejné príjmy o 78 mil. eur. Pre ročné príjmy fyzických osôb nad 80-tisíc eur má platiť 3. sadzba vo výške 30 %. Najvyššou 4. sadzbou vo výške 35 % majú byť zdaňované ročné príjmy nad 100-tisíc eur. O progresivite zaťaženia príjmov Slovákov a jeho dôsledkoch sa na Slovensku nevedie odborná debata. INESS sa preto rozhodol toto daňové prázdno vyplniť. Vydali sme publikáciu s názvom **Progresívna daň skrytá v odvodoch**, ktorú si môžete **prečítať tu** a tiež sa o nej viac dočítate aj v tomto Market Finesse na strane 13.

Dane prelečené za odvody

Ako vraví ekonomická teória – platba do štátnej kasy bez nároku na plnenie sa volá daň. Na Slovensku však túto odvodovú daň štát nazýva zavádzajúco odvody. Ako táto „odvodová daň“ vzniká? Veľmi jednoducho. Maximálny možný dôchodok je 2,44-krát vyšší ako dôchodok človeka platiaceho odvody z priemernej mzdy. Vo výsledku ľudia s nadpriemernými príjmami zaplatia časť odvodov bez toho, aby im vznikol nárok na dávku. A čím vyšší príjem, tým vyššia čistá odvodová daň. Prečítajte si **celý komentár Radovana Ďuranu pre Denník E**. Tiež ho nájdete v tomto Market Finesse na strane 7.

Vyššie dane pre lepšie zarábajúcich? To sľubuje progresívne zdaňovanie

Vláda plánuje ešte viac progresívne zdaňovať. Má to napísané aj vo svojom programovom vyhlásení. Znamená to, že ľudia ktorí zarábajú lepšie odvedú štátu viac peňazí. Čo si o takomto opatrení, ako aj o vyššom zdanení bytov a domov myslia ekonómovia, o tom diskutoval **Radovan Ďurana s moderátorom Andrejom Horváthom v ŠtúdiuTA3**. Celú reláciu si môžete **pozrieť tu**.

Progresívna odvodová daň a jej podiel na cene práce

INESS na DNES #104: Čo je progresívna odvodová daň a prečo sa týka aj vás

Viete koľko a akých daní platíte? V systéme daní a odvodov sú stále zákutia, ktoré sú tak pekne zašmodrchané, že ich vôbec nevnímame. Jednou z najlepšie schovaných je tzv. progresívna odvodová daň. V #INESSnaDNES s **Radovanom Ďuranom** hovoríme o tom, čo táto progresívna odvodová daň je, že sa netýka len vysokozarábajúcich manažérov s platom 9-tisíc či 10-tisíc eur, ale padá na každého, kto zarába mesačne viac ako 1 788 eur. Pri mesačnom plate 9 000 eur na nej zamestnanec odvedie 1904 eur, viac ako zaplatí na dani z príjmov. Až 63 % ním zaplatených sociálnych odvodov sú čistou daňou. Podcast si môžete **vypočuť tu** a tiež ho nájdete **na YouTube pod tlačidlom vľavo**.

Koľko v skutočnosti platíte daní?

Nestačí sa pozrieť na zaplatenú daň z príjmu. Štát 500 000 zamestnancov zdaňuje aj pomocou sociálnych odvodov. A to tak, že limituje výšku dávok Sociálnej poisťovni. Z časti odvodov vám žiadny nárok na dávku nezvnikne, je to čistá daň. Pracujúci so mzdou 7 500€ zaplatí rovnako veľa na odvodovej dani ako na dani z príjmov. Špeciálne v situácii, keď vláda plánuje zaviesť ďalšie 2 sadzby DPFO (30 % a 35 %) je dôležité hovoriť o reálnom celkovom daňovo-odvodovom zaťažení, ktoré tu máme už dnes. A samozrejme je v bytostnom záujme celej krajiny a jej prosperity, aby žiadne ďalšie progresívne dane vláda nezavádzala. **Pozrite si modelový príklad zo života pani Márie**.

KOMENTÁRE

Sú živnostníci čiernymi pasažiermi sociálneho systému?

Martin Vlachynský

Vrabce na parlamentnej streche čvirkajú, že živnostníkom sa možno radikálne zvýši ich „záporná minimálna mzda“. Teda minimálne odvody, ktoré každý mesiac musia platiť bez ohľadu na príjem.

V takýchto chvíľach vždy prichádza niekto s argumentmi, že živnostníci sú čiernymi pasažiermi sociálneho systému. Vraj málo platia a veľa berú.

Tak sa na to skúsme pozrieť.

Práceschopnosť? Neoplatí sa.

Na stránkach Sociálnej poisťovne však nenájdete údaje o platbách a čerpaní z jednotlivých fondov poistenia (dôchodkové, nemocenské, invalidné poistenie atď.) rozdelené podľa toho, či sa týkajú zamestnanca, alebo SZČO. Sociálna poisťovňa nám v odpovedi na žiadosť o informáciu vysvetlila, že jediný fond, kde je takéto rozlíšenie možné, je fond nemocenského poistenia.

V roku 2022 doň SZČO odvedli 61 279 000 eur a čerpali 41 178 000 eur. Zamestnanci (vrátane dohodárov) po sčítaní platieb zamestnanca a zamestnávateľa odvedli 783 220 000 eur a čerpali 970 930 000 eur.

Vo fonde nemocenského poistenia vidíme, že v prípade SZČO bol v roku 2022 výrazne prebytkový (+33%), zatiaľ čo v prípade zamestnancov bol stratový (-24%) a živnostníci systém dotovali.

Nemalo by to byť prekvapivé. Dávky sa počítajú z vymeriavacieho základu, ktorý majú živnostníci väčšinou minimálny. Potenciálne dávky sú preto veľmi nízke a živnostníkovi sa absolútne neoplatí „hodiť sa na PNku“, ak naozaj nemá vážnu zdravotnú prekážku.

Pre ilustráciu, v roku 2023 bolo na Slovensku v priemere **3,6% pracovnej sily** priebežne na PN a priemerná dĺžka PN bola 44 dní.

Živnostník na dôchodku

Kľúčovou zložkou výdavkov sociálneho systému sú však starobné dôchodky. Pred rokmi by sme mohli napísať to isté, čo v prípade nemocenskej – kto málo platí, málo dostane. Karty ale zamiešalo zavedenie nesystémového prvku s názvom minimálny dôchodok. Ten má garantovaný každý, kto bol dôchodkovo poistený stanovený počet rokov, bez ohľadu na výšku platby.

Teraz to bude chcieť trochu počítania kombinovaných s predpokladmi. Prvým predpokladom je ukotviť sa v čase. V ňom sa totiž mení ako výška odvodov, aj výška minimálneho dôchodku.

Veď si modelového živnostníka, ktorý by bol sociálne poistený 40 rokov a celú dobu by platil minimálne sociálne odvody. Koľko rokov strávi taký živnostník na dôchodku? Staršia štatistika RRZ/SP z roku 2017 hovorí, že muž je dôchodcom v priemere 17 rokov a žena 27 rokov. Zároveň vieme, že 3/4 živnostníkov sú muži. To by nám dalo priemer 20 rokov na dôchodku. Čerstvý Ageing Report Európskej komisie z roku 2024 však uvádza ako „duration of retirement“ (trvanie dôchodku) vo výške necelých 18 rokov pre celú populáciu. Vzhľadom k ich definícii to ale môže byť ovplyvnené súbehom dôchodku a zamestnania.

Je tu mnoho ďalších otázok – nemajú živnostníci kratšiu dobu dožitia (25% z nich pracuje na stavbách)? Neodchádzajú do dôchodku neskôr (môžu mať roky bez sociálneho poistenia)? Nepokračujú v živnosti aj počas starobného dôchodku (odvádzali by viac odvodov)? Koľko vlastne bude „čistých“ živnostníkov, ktorí celý život len podnikali a nikdy nemali pracovný pomer? Vieme, že väčšina živnostníkov v danom momente platí sociálne odvody z minimálneho vymeriavacieho základu – no nevieme, ako sa mení tento údaj v čase. Koľko živnostníkov z minimálneho základu vyrastie a koľko ich tam je celý život?

Na tieto otázky by mali odpovedať tí, ktorí živnostníkov označujú za čiernych pasažierov. No skúsme sa pozrieť aspoň na základné čísla.

V roku 2023 odvádzal živnostník s minimálnym vymeriavacím základom 109 eur mesačne na starobné dôchodkové poistenie v rámci sociálneho poistenia. Tam ale nekončíme. Sociálna poisťovňa účtovne vedie síce rôzne fondy. V skutočnosti ale všetky peniaze skončia v jednom spoločnom hrnci, z ktorého odjedá deficitný systém starobných dôchodkov a do menšej miery nemocenský systém. Živnostník tak síce odvádzal ďalších 28,76 eur do rezervného fondu, ale táto „rezerva“ sa celá používa na financovanie starobných dôchodkov, takže ju musíme prirábať. Na nemocenskom poistení odvádzal 26,64 eur. Ako sme ukázali vyššie, 1/3 z tejto sumy je prebytok, ktorý takisto slúži na sanovanie celého systému, takže šup tam s ňou. Potom tu máme ešte odvod 36,33 eur na invalidné poistenie. V tomto prípade nevieme odlíšiť, koľko čerpajú živnostníci. Ale vieme, že ako celok je invalidné poistenie prebytkové a 42 % vybraných odvodov sa v skutočnosti využije na sanovanie starobných dôchodkov. Vo výsledku to znamená, že z minimálneho

sociálneho odvodu živnostníka smerovalo v roku 2023 až 161,8 eur na financovanie starobných dôchodkov.

Aby sme sa vyhli väčšinou chybným odhadom budúceho rastu miezd a inflácie, predpokladajme, že počas celého obdobia máme rovnakú výšku príjmu, dôchodky, ktoré sa nevalorizujú, a zákony, ktoré sa nemenia. Budeme teda uvažovať, že výška odvodov aj výška minimálneho dôchodku sa „ukotví“ v roku 2023.

To znamená, že náš živnostník by odvádzal 40 rokov na starobné dôchodky 161,8 eur mesačne, čím by do systému starobných dôchodkov prispel sumou 77 664 eur.

Vo svete bez minimálneho dôchodku by mu bol za tieto odvody vymeraný dôchodok vo výške 354,9 eur mesačne. Spomínaných 77 664 eur by takýmto dôchodkom „vyčerpal“ presne za 18,2 roka. Teda bez dvoch rokov by to bolo obdobie svojho života na dôchodku. Pozor, nezabudnite – s tým „čerpaním“ ide len o slovný obrat, v prvom pilieri si v skutočnosti nijak nespórite!

Lenže my tu máme svet minimálneho dôchodku. Takže náš dôchodca dostane priznaný minimálny dôchodok vo výške (k 1. januáru 2023) presne 378,5 eur mesačne. Tým pádom sa jeho odvodovo-dôchodková bilancia prekloní do plusu už po 17 rokoch na dôchodku. Ak ste muž, v priemere zomriete práve v tomto momente.

Možno ste si všimli, že do výpočtu sme nezahrnuli čerstvý 13. dôchodok. Ten je totiž plne financovaný transferom z rozpočtu. Teda nie odvodmi, ale ostatnými daňami. A živnostník zaplatí DPH v potravinách, alebo spotrebnú daň na pumpe rovnako, ako zamestnanec. Tento istý argument by sme mohli použiť aj pre samotný minimálny dôchodok. Rozdiel medzi vypočítaným a minimálnym dôchodkom dopláca Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny zo všeobecného rozpočtu, nie je financovaný z odvodov. Výpočtom sme ale chceli poukázať na skutočnosť, že živnostnícke odvody vôbec nie sú tak „mimo“, ako sa to zvykne prezentovať.

Zaplatte, čo sme vám sľúbili.

Zavedenie minimálneho dôchodku zmenilo pravidlá hry. Živnostníci sa tým dostávajú do absurdnej situácie. Sú de facto obviňovaní z toho, že na sociálnom systéme „zarábajú“. Politici im akoby odkazujú: „My sme vám sľúbili minimálny dôchodok o 10-20-30 rokov. Ale chceme, aby ste si ho už dnes zaplatili!“ Chybou v systéme nie sú odvody živnostníkov, ale existencia minimálneho dôchodku, ktorý je nelogickým prvkom v kvázi zásluhovom systéme.

Diskusia o živnostníkoch sa snaží prezliecť do kabáta etickej diskusie o férovom prispievaní do sociálneho systému. No na konci dňa je jediným dôvodom na jej neustále oživovanie jediný cieľ – priniesť ďalšie finančné zdroje na oltár verejných výdavkov odtrhnutých z reťaze. Miesto zvyšovania odvodov živnostníkov sa radšej bavme o vysokých odvodoch zamestnancov.

Článok je súčasťou série správ INESS upozorňujúcich na plytvanie vo verejných výdavkoch, ktoré by nemalo byť dôvodom zvyšovania daní. **#ZdaneNIE**

SME, 22.8. 2024

Dane prezlečené za odvody

Radovan Ďurana

Ešte sme sa nedozvedeli konečnú podobu konsolidačného balíčka, ale z vypustených balónikov je zrejmé, že táto vláda chce zdaniť všetko, čo sa hýbe. A NBS jej ešte radí, ako viac zdaní aj to, čo sa nehýbe.

Už v programovom vyhlásení nás vláda „potešila“ zámerom zvýšiť takzvanú daňovú spravodlivosť. To v jej slovníku znamená zdaníť viac bohatých. V rozpočtovom pláne to upresnila na zavedenie novej sadzby dane z príjmov 30 percent, ktorá postihne príjem zamestnancov zarábajúcich viac ako 7 750 eur a sadzby 35 percent, ktorá dolahne na príjem zamestnancov nad 9 950 eur mesačne.

Návrh akoby vychádzal z predpokladu, že na Slovensku je progresivita zdanenia nízka. To je ale omyl, ktorý vychádza zo zjednodušujúceho pohľadu na zdaňovanie. Na Slovensku totiž štát nezdaňuje príjmy len daňou z príjmu, ale aj odvodmi na sociálne poistenie.

Ako táto „odvodová daň“ vzniká? Veľmi jednoducho. Zákon uvažuje sociálne odvody na príjmy až do 7-násobku priemernej mzdy. Tento strop dnes dosahuje 9 128 eur. Ale z odvodov vyplývajúce dávky majú limity maximálnej výšky výrazne nižšie. Aj keď platíte odvody zo sedemnásobku priemernej mzdy, dávku v práceneschopnosti dostanete rovnakú ako človek platiaci odvody z dvojnásobku priemernej mzdy. Maximálny možný dôchodok je 2,44-krát vyšší ako dôchodok človeka platiaceho odvody z priemernej mzdy. Vo výsledku ľudia s nadpriemernými príjmami zaplatia časť odvodov bez toho, aby im vznikol nárok na dávku. A ako vraví ekonomická teória – platba do štátnej kasy bez nároku na plnenie sa volá daň. Na Slovensku však túto odvodovú daň štát nazýva zavádzajúco odvody.

Táto odvodová daň postihuje na Slovensku každého s mesačným príjmom nad 1788 eur. Nejde teda len o špičkových chirurgov či super talentovaných programátorov. Veď priemerná mzda v Bratislave dosahuje 2 162 eur.

Na Slovensku je takto skryto zdanených ľudí pol milióna, teda každý štvrtý zamestnanec. Akurát sú medzi nimi veľké rozdiely v miere tohto zdanenia. So mzdou 3000 eur zaplatíte odvodovú daň 130 eur. Ale s 2,5-krát vyššou mzdou 7 500 eur zaplatí špičkový chirurg 1 397 eur. Desaťnásobný rozdiel zaplatenej dane je dôvod, pre ktorý musíme pre ňu používať

názov „progresívna odvodová daň“. Na tejto dani zaplatí spomínaný chirurg či manažér mesačne viac, ako zaplatí na dani z príjmov. Znížiť túto daň dokáže čiastočne účasťou v II. pilieri, ktorý je plne zásluhový a toto „prerozdeľovanie“ neumožňuje.

Tým sme sa dostali k jadrú pudla, ako vravia Česi. Progresivitu zdanenia nemôžeme hodnotiť izolovane len pohľadom na daň z príjmu. Zamestnanec so mzdou 9 000 eur zaplatí na dani z príjmov 14 percent z jeho ceny práce, ale odvodová daň k tomu pridá ďalších 16 percent, čo spolu tvorí 30-percentnú daň, z ktorej nedostane žiadne protiplnenie. Zdá sa vám to málo?

Rovnako nemôžeme len naivne porovnávať krajiny medzi sebou podľa sadzby dane z príjmov. Napríklad v Českej republike sa odvody platia maximálne zo štvornásobku priemernej mzdy. Aj tam zamestnanci platia progresívnu odvodovú daň, ale nižšiu. Náš chirurg by so mzdou 7 500 eur v Česku zaplatil o 250 eur menej. Ak k tomu pridáte aj nižšiu sadzbu dane z príjmov (v druhom pásme to je iba 23 percent), tak v čistom si slovenský chirurg v Česku domov odnesie o 352 eur mesačne viac ako na Slovensku s rovnakou mzdou. Pritom českého zamestnávateľa bude stáť celkovo o 295 eur menej.

Summa summarum, na vyplatenie rovnakej čistej mzdy musí slovenský zamestnávateľ vynaložiť o 742 eur, teda sedem percent viac nákladov ako český. Toto je významný dielik v skladačke dôvodov, prečo talenty a študenti zo Slovenska utekajú práve do Česka.

Riešením tohto problému nie je zvyšovanie dávok pre ľudí platiacich progresívnu odvodovú daň. Naopak, potrebné je zníženie stropu vymeriavacieho základu, ako sa to udialo v ČR.

Vláda sa však uberá opačným smerom. Zavedením vyšších progresívnych sadzieb dane z príjmov vláda motiváciu k úniku talentov ešte zvýši, čím poškodí budúci ekonomický rast. Tieto talenty pritom zúfalo potrebujeme, ak sa má ekonomika posúvať ďalej od skladania áut.

Vláda pritom na zvyšovanie progresivity nie je vôbec odkázaná. Analytici spočítali, že jej výberom by mohla získať 78 miliónov eur,

teda zhruba päť percent potrebnej konsolidácie v tomto roku. Na stole sú pritom desiatky možných úsporných výdavkových opatrení, stačí po nich siahnuť. To by však vláde muselo záležať na budúcom blahobyte Slovenska viac ako na momentálnej popularite medzi voličmi.

Viac sa dočítate v našej publikácii **Progresívna daň skrytá v odvodoch**, o ktorej viac nájdete aj v tomto Market Finesse na strane 13.

Článok je súčasťou série správ INESS upozorňujúcich na plytvanie vo verejných výdavkoch, ktoré by nemalo byť dôvodom zvyšovania daní. **#ZdaneNIE**

Podcast INESS na DNES na túto tému si môžete [vypočuť tu](#), alebo ho nájdete aj na YouTube:

Denník E, 5.8. 2024

Slovensko dáva na mzdy zamestnancov štátu najviac vo V4 a viac ako priemer EÚ

Radovan Ďurana

Súčasný proces vyjednávania o zvyšovaní plátov zamestnancov štátu treba vnímať aj v kontexte medzinárodného porovnania. Slovensko vydáva na platy najviac v celej V4 a to nielen ako podiel na celkových výdavkoch verejnej správy ale aj ako podiel na HDP. V týchto porovnaníach dáva SR viac ako je priemer EÚ.

Ešte v roku 2015 predstavovali platy verejných zamestnancov 8,9 % slovenského HDP a zhltili 19,5 % verejných výdavkov.

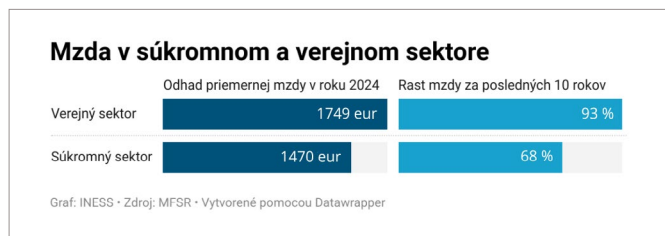
Minulý rok to už bolo 11 % HDP a 23 % verejných výdavkov.

Tento vývoj a postavenie Slovenska v porovnaní vyššie nie je prekvapením. Počet zamestnancov verejnej správy v posledných 10 rokoch neustále rastie¹. Pribudlo 47-tisíc zamestnancov, to je nárast 10,5 % zamestnancov. To sa pochopiteľne prejavilo aj v raste celkových nákladov na mzdy zamestnancov štátu, ktoré sa v uvedenom období zdvojnásobili. Príčiny tohto vývoja sú stále tie isté. Neefektívna digitalizácia, skostnatenosť a neefektívny manažment verejného sektora a predovšetkým množstvo zbytočných úloh, ktoré zamestnanci verejného sektora musia vykonávať.

Rast výdavkov na mzdy sa prejavil aj v silnejšom raste priemernej mzdy vo verejnom sektore ako v súkromnom sektore. Podľa odhadov makrovýboru Ministerstva financií by mala byť priemerná mzda v tomto roku vo verejnom sektore vyššia o 279 eur (19 %) než v súkromnom sektore.

Požiadavka odborov na zvyšovanie plátov predstavuje podľa ich odhadu 1,5 mld. eur, išlo by o 11 % medziročné zvýšenie mzdových výdavkov². **Nárast výdavkov na mzdy nie je v kontexte uplynulého zvyšovania plátov, poklesu rastu inflácie, medzinárodného porovnania a predovšetkým rekordného deficitu verejných financií ospravedlňiteľný.**

Z pohľadu udržateľnosti verejných financií ale aj kvality verejných služieb je potrebné pristúpiť k znižovaniu počtu zamestnancov štátu, a to predovšetkým pomocou znižovania množstva činností, ktoré tento sektor vykonáva. Takto získané úspory by mali byť použité na znižovanie deficitu štátu, čiastočne na selektívne zvyšovanie miezd vo verejnej správe (napríklad tabuľkové mzdy pod úrovňou minimálnej mzdy).

Vládny návrh na poskytnutie jednorazového 500-eurového príspevku by predstavoval v budúcom roku dodatočné náklady 200-250 mil. eur. Je to výrazne menej nákladné riešenie, ako požiadavka odborárov, a jeho financovanie by bolo možné pri znížení počtu zamestnancov štátu o 1,4 %. **Vzhľadom na nedostatok zamestnancov na trhu práce a nízkej miery nezamestnanosti nebol nikdy lepší čas na prepúšťanie vo verejnom sektore ako je dnes.**

Najhorším prístupom k riešeniu súčasného sporu o platy by bolo zvyšovanie plátov financované zvyšovaním daní. Väčšinu dodatočného daňového bremena by musel zaplatiť súkromný sektor, čím by sa spomalil rast ekonomiky a ešte zvýšil rozdiel v platoch súkromného a verejného sektora. **Daňoví poplatníci by tak museli viac prispievať na nízko efektívne verejné služby.**

[Dáta k článku si môžete stiahnuť tu.](#)

¹ Sektor verejnej správy sa kvôli zmene metodiky rozširoval o viaceré štátne podniky, ktoré predtým vo verejnom sektore neboli zaradené. Väčšina týchto zmien sa však udiala pred rokom 2015.

² Nie je jasné, či v tomto prepočte KOZ je zahrnuté zvyšovanie plátov všetkých zamestnancov. Lekárom sa platy zvyšujú podľa platového automatu, ozbrojené zložky majú vlastné kolektívne zmluvy.

Do pozornosti dávame aj komentár **Aká mzda patrí štátnym zamestnancom** od Martina Vlachynského, ktorý nájdete tiež [na našom webe tu](#).

Aj tieto komentáre sú súčasťou série správ INESS upozorňujúcich na priestor na šetrenie vo verejných výdavkoch, ktoré by malo predchádzať prípadnému zvyšovaniu daní.
#ZdaneNIE

Aj k otázke plátov štátnych zamestnancov sme pre vás nahrali aj **podcast #INESSnaDNES**, [vypočúť si ho môžete tu](#) a tiež ho nájdete aj na YouTube:

Ako vyriešiť najväčšiu tragédiu nášho školstva? Návod má Keňa a Uganda

Róbert Chovanculiak

Čo si predstavíte, keď sa povie 3.B trieda? Ja vidím miestnosť s veľkými oknami, za sebou zoradené lavice, pred nimi tabuľa a pred tabuľou učiteľ. Ten hovorí k žiakom rovnakého veku. Tento posledný znak je široko rozšírený na školách po celom svete, vrátane toho rozvojového. A špeciálne tam vytvára mnohé problémy.

V školách rozvojového sveta sa bežne stáva, že len malá časť žiakov je vedomostne a zručnosťami na úrovni ročníka, ktorý navštevujú. Drvivá väčšina zaostáva. A čo je najhoršie, nezaostáva rovnako. Napríklad [výskumníci testujúci žiakov](#) našli v Indii triedy 9. ročníka, kde bola približne tretina žiakov na úrovni 5. ročníka, tretina na úrovni 4. ročníka, tretina na úrovni 3. ročníka, ale našiel sa tam aj žiak na úrovni 2. ročníka. A žiadny z nich nedosahoval úroveň 9. ročníka.

Napriek tomu mal učiteľ podľa štátneho kurikula vyučovať deviatacke učivo. Toto je najväčšia tragédia školstva. A netýka sa len rozvojového sveta. Nemáme síce dáta zo slovenských škôl, ktoré fungujú v oblastiach s vysokým zastúpením žiakov zo znevýhodneného prostredia, ale môžeme si byť pomerne istí, že stav je tam podobný. Otázka je, čo s tým?

A odpoveď na ňu načrtla nedávno [publikovaná veľká experimentálna štúdia](#) (2024), ktorej sa zúčastnilo 16-tisíc domácností z piatich krajín rozvojového sveta (India, Keňa, Nepál, Uganda a Filipíny). Jej cieľom bolo zistiť, či existuje spôsob, ako odvrátiť negatívne dopady zatvorených škôl na výsledky žiakov. Výskum sa odohrával počas pandémie COVID vírusu a testoval efektivitu dvoch prístupov k vzdelávaniu.

Prvým bolo poslanie rodičom jednej SMS raz za týždeň, v ktorej boli príklady pre žiakov a výzva na učenie sa. Pri druhom prístupe k SMS-ke pribudol raz za týždeň aj 20-minútový telefonát s inštrukciami a krátkym tútoringom od učiteľa. Aby boli učitelia schopní neustále prispôbovať úroveň inštrukcií úrovni vedomostí žiakov, boli počas ôsmich týždňov trvania experimentu žiaci pravidelne pretestovaní. A aby učitelia využili krátky 20-minútový telefonát so žiakmi čo najefektívnejšie, bol súčasťou experimentu aj prakticky zameraný tréning, pravidelný mentoring a predpripravené lekcie. Učitelia nemuseli počas vzdelávania improvizovať alebo si vyučovanie pripravovať doma na kolene. Celé to vymysleli a koordinovali školení ľudia z neziskovky Youth Impact.

Očakávania pri takýchto experimentoch nebývajú veľké. Napríklad vo veľkom prehľade 150 štúdií so vzdelávacími prístupmi sa ukázalo, že [viac ako polovica z nich vôbec nefungovala](#). A tie, ktoré sa ukážu ako funkčné a štatisticky signifikantné zvyknú dosahovať relatívne [malú veľkosť vplyvu](#) na výsledky žiakov (0,10 štandardnej odchýlky).

Spomínaný veľký experiment však testoval účinnosť a škálovateľnosť dvoch štúdiami ošľahaných prístupov k vzdelávaniu. Prvým je učenie na správnej úrovni (teaching at right level) a druhým je štruktúrovaná pedagogika. Oba tieto prístupy odporúčajú veľké prehľadové štúdie (2023) alebo reporty globálnych panelov, v ktorých sú nobelisti a odborníci z UNICEFU, Svetovej banky a podobne (2023).

Napriek vysokým očakávaniam, výsledky tohto experimentu vyrazili dych aj optimistom. Za 8 týždňov sa žiaci zlepšili o 0,30 - 0,35 štandardnej odchýlky. To sú výsledky trikrát vyššie než je bežné. Napríklad v Ugande pred začiatkom experimentu ovládala delenie približne pätina štvrtákov a piatakov. Počas lockdownu sa títo žiaci zhoršili a v kontrolnej skupine už dokázala deliť len desatina až osmina žiakov. V prípade žiakov, ktorí si mohli raz za týždeň na 20 minút zatelefonovať s učiteľmi, však nedošlo k žiadnemu zhoršeniu. Ale naopak k zlepšeniu. Počas zatvorených škôl sa zvýšil podiel žiakov schopných deliť na jednu polovicu. Teda na dvojnásobok. Opakujem, že títo žiaci nechodili do školy.

Škoda, že v štúdiu nebolo možné vytvoriť aj druhú kontrolnú skupinu žiakov, ktorá by pokračovala v chodení do tradičnej školy. Som presvedčený, že by dopadla horšie ako žiaci, ktorí ostali sedieť doma, ale dostalo sa im inštrukcií ušitých na mieru od preškolených učiteľov.

V skutočnosti tam však takáto „kontrolná skupina“ existuje. Stačí si porovnať zlepšenia medzi štvrtákmi a piatakmi pred experimentom. Tam je vidieť, že žiaci, ktorí chodili do školy, sa zlepšili z úrovne 13 - 17 % na úroveň 21 - 22 %. Teda za jeden školský rok sa posunuli výrazne menej než žiaci, ktorí za osem týždňov dostali osemkrát možnosť na 20 minút sa porozprávať s učiteľom.

To je šialene veľký rozdiel. A šialená ukážka toho, ako výborne môže fungovať vzdelávanie, keď žiaci dostanú na mieru ich vedomostí ušité vyučovanie a učitelia kvalitné inštrukcie. To je niečo, čo potrebujú aj naše školy v oblastiach s veľkým podielom detí z generačnej chudoby. Ale to im nikdy nemôže dodať jeden štátny vzdelávací program, ktorý je napísaný pre celé Slovensko. Preto [potrebujeme aj v našom školstve viac variability](#), viac experimentovania a viac súkromnej iniciatívy. To je jediná možnosť, ako môže školstvo fungovať naozaj pre všetkých.

Ďalšie komentáre z oblasti školstva Róberta Chovanculiaka:

- [Poučme sa od tých najslabších](#)
- [Pretitulované Slovensko. Pyrrhovo víťazstvo vysokého školstva](#)
- [Vysoké školstvo - priestor na šetrenie a racionalizáciu je obrovský](#)
- [Vysokým školám nechýbajú peniaze, ale reformy](#)

Dá sa liečiť zdravie peniazmi?

Martin Vlachynský

Je lepšie byť bohatý a zdravý ako chudobný a chorý. Výskum nám ukazuje, že tento názov Jakubiskovho filmu je sebanaplňujúci. Bohatí ľudia majú v priemere **dlhší a zdravší život** ako chudobnejší.

Napríklad po dosiahnutí míľnika 40 rokov veku môžu americkí muži na vrchole príjmového rozdelenia očakávať, že budú žiť takmer o 15 rokov dlhšie ako ich kolegovia na konci príjmového rozdelenia; tento rozdiel je približne 10 rokov v prípade žien.

Nemalo by to byť nijako prekvapujúce. Vyšší príjem znamená prístup k lepšej výžive, hygiene či zdravotníckym službám. No vzťah medzi príjmom a zdravím je delikátny a pri náhodnom zvýšení príjmu nemusí vôbec vzniknúť.

Aspoň to ukazuje **čerstvá štúdia** šestice autorov vydaná pod hlavičkou amerického National Bureau of Economic Research (NBER). Na výskum použili program nepodmieneného príjmu, ktorý rozbehli neziskové organizácie v Texase a v Illinois. Bola vybratá vzorka 3 000 ľudí do 40 rokov tak, aby reprezentovala rôzne etnické aj príjmové skupiny. Následne boli rozdelení na dve skupiny. Jedna s 1 000 účastníkmi dostávala 3 roky sumu 1 000 dolárov mesačne. Zvyšní v rovnakom období dostávali 50 dolárov mesačne. Následne bolo monitorované ich zdravie (vrátane mentálneho) pomocou dotazníkov, ale aj vzoriek krvi.

Výsledky sú podľa autorov jasné: „Výsledky experimentu naznačujú, že zníženie chudoby prostredníctvom peňažných transferov nebolo účinné pri zlepšovaní výsledkov v oblasti zdravia pre nami skúmanú vzorku a časový rámec. Vidíme nulový efekt na rôzne ukazovatele v oblasti telesného zdravia a naše odhady vylučujú aj veľmi malé zlepšenie telesného zdravia.“

V prípade mentálneho zdravia prišlo k dočasnému zlepšeniu výsledkov, ktoré však zmizli zhruba po roku trvania experimentu napriek pokračujúcim transferom. Transfery dokonca ani nevedli k zlepšenému prístupu k zdravotnej starostlivosti, ani k zmene správania v podobe zmeny spánku či pohybu. Jediná hmatateľná zmena boli zvýšenie mesačných výdavkov na zdravotnú starostlivosť v priemere o 20 dolárov a zvýšená frekvencia návštev urgentu a zubára. Autori neisto tvrdia, že kvalita výživy „sa mohla do nejakej miery zlepšiť“.

Autori štúdiu uzatvárajú konštatovaním, že univerzálny príjem nevedie ku zlepšeniu zdravia jeho príjemcov, pretože tí s použitím príjmu robia vlastné rozhodnutia a pred zdravím prioritizujú iné veci.

Ja dopĺňam, že vyšší príjem väčšinou nie je dielom náhody. Väčšina ľudí s vyšším príjmom má vlastnosti a schopnosti ako manažment vlastného času, dlhší rozhodovací horizont, lepší odhad rôzneho druhu rizika a podobne. Tieto pomáhajú ako v budovaní majetku, tak v udržiavaní zdravia. Zároveň existuje vplyv sociálnych bublín, v ktorých žijeme a ktoré ovplyvňujú aj to, ako pristupujeme k vlastnému zdraviu. Pri kariérom raste sa tieto bubliny menia, no získaním náhodnej dávky človek svoju spoločenskú bublinu neopustí.

Politické závery možno vyvodiť viaceré, no jeden je univerzálny - polievanie problémov peniazmi nefunguje.

Prečítajte si tiež komentár **Prečo (ne)zlyhala Zajacova reforma - prípad Katalóg**.

Ozdravme, 31.7. 2024

Daň z predaja potravín

Martin Vlachynský

Vládny postup zavádzania nových daní a zvyšovania tých starých je už vcelku zjavný. Do programového vyhlásenia či rozpočtového plánu si napísali všetko, čo im napadlo. Ale zároveň to napísali dostatočne vlašne, aby im do toho sadlo čokoľvek čo (ne)spravia.

Potom už stačí vypúšťať balóniky rôznymi kanálmi a sledovať reakcie. Daň z cukru mala už cestičku dobre prešliapanú a prešla. Daň z finančných transakcií vyvolala poprask, a tak minister financií rýchlo poprel aj aktuálny deň v kalendári.

Teraz vypustili balónik o odvode reťazcov. Tento odvod je taká vládna srdcovka. Môžu ho predávať s príbehom o zlých zahraničných reťazcoch, ktoré jedným ťmahom zvyšujú ceny potravín pre občanov a zároveň drvia slovenských potravinárov. Sto krát vyvrátené bludy o nadmerných ziskoch a gigantických maržiaciach vždy nájdu vďačných poslucháčov. Nehovoriac o tom, že pár dodatočných desiatok, alebo dokonca stoviek miliónov eur v rozpočte je vždy radosť minúť.

Problém však je, že to už raz ich predchodcovia vyskúšali - a **škaredo sa popáliili**. Odvod platný od januára 2019 bol po štyroch mesiacoch vládou rýchlo zrušený. Dôvodom bolo nielen vyšetovanie Európskej komisie, keďže bol ušitý tak, aby zasiahol len časť reťazcov, čo hrozilo stretom s unijným súťažným právom. Odvod bol totiž tak komplikovano vymyslený, že hrozil zdecimovaním menších slovenských reťazcov, pričom iné by vynechal.

Smrtiacou ranou boli však najmä štatistiky o raste cien potravín. Tie už po prvom mesiaci platnosti odvodu ukázali to, pred čím sme my a ďalší ekonómovia varovali už pred jeho schválením, a čo predstavitelia vlády tvrdohlavo odmietali. A síce sa potvrdilo, že takýto typ dane sa musí zákonite prejavíť v cenách potravín. Preto jej korektnejší názov by mal znieť „daň z predaja potravín“.

Odvod reťazcov je obratovou daňou, ktorá sa vo svojej ekonomickej podstate v mnohom podobá DPH. Pri priemernej ziskovej marži 4%, ktorú mal maloobchod s potravinami v roku 2022, nie je priestor kam inde „schovať“ odvod so sadzbou hoci len v desatinách percenta. Podobný príbeh vidíme

z Maďarska, kde aj oficiálne európske štatistiky časť rekordného nárastu cien potravín pripísali tamojšej dani z predaja potravín.

Za necelých 10 mesiacov od nástupu tejto vlády sme narátali už desiatku nových/zvýšených daní a päť ďalších malo vypustené informačné balóniky. Daň z predaja potravín má potenciál byť jedna z najhorších. Preto dúfam, že tento balónik len neškodne praskne vo vzduchu.

Video INESS z roku 2018 **Mýty o obchodných reťazcoch:**

HN, 11.8. 2024

Prehľad najdôležitejších tém pre vás tiež každý týždeň pripravujeme v newsletteri **Týždeň s INESS**

TÝŽDEŇ S INESS

Po letnej prestávke je týždenný newsletter Týždeň s INESS späť. Ak chcete aj vy dostávať tento stručný týždenný prehľad našich reakcií na aktuálne témy, [kliknite sem](#). Následne si podľa jednoduchých inštrukcií aktualizujte svoje preferencie v odbere našich emailov. Alebo nám len napíšte na gabriela.greskova@iness.sk a my vás do zoznamu zaradíme sami. Samozrejmosťou je aj jednoduché odhlásenie v prípade, že vás náš newsletter nechytí za srdce.

Aj vy môžete prispieť k slobodnejšej a vzdelanejšej spoločnosti na Slovensku. Podporte naše aktivity, a my budeme môcť pracovať o to intenzívnejšie.

Ďakujeme, každú vašu podporu si veľmi vážime.

NOVÉ PUBLIKÁCIE

Progresívna daň skrytá v odvodoch

Vláda vo svojom programovom vyhlásení oznámila zámer zvyšovať progresivitu zdanenia fyzických osôb. V rozpočtovom pláne už konkrétne hovorí o zámere od roku 2025 „zaviest' 3. a 4. sadzbu dane z príjmu fyzických osôb, pre ročné príjmy nad 80-tisíc eur má platiť 3. sadzba vo výške 30 %. Najvyššou 4. sadzbou vo výške 35 % majú byť zdaňované ročné príjmy nad 100-tisíc eur. Svoj zámer nezdôvodnila, ani nevysvetlila, prečo je súčasná miera progresivity zdanenia nedostatočná. O progresivite zaťaženia príjmov Slovákov a jeho dôsledkoch sa na Slovensku nevedie odborná debata.

INESS Inštitút ekonomických a spoločenských analýz sa preto rozhodol toto daňové prázdno vyplniť. Vydali sme publikáciu s názvom **Progresívna daň skrytá v odvodoch**.

Ilustrujeme na príklade: Mária má za sebou 20 rokov úspešnej kariéry, kedy sa vypracovala z juniorskej pozície až na riaditeľku veľkého podniku. Vďaka tomu jej plat stúpol 5-násobne a dnes zarába 7500 eur mesačne. Aj odvody na sociálne poistenie jej za ten čas stúpili 5-násobne. Znamená to, že aj nárok na budúci dôchodok jej stúpol 5-násobne? Nie, ani zďaleka. Veľkú časť dodatočných odvodov, ktoré postupne zaplatila zo svojej rastúcej mzdy, sa nepremení na jej dôchodok, ani na materskú, ani na inú dávku, ale je solidárne rozpustená v sociálnom systéme. Tento fenomén sme nazvali **Progresívna odvodová daň**.

Publikácia je ďalšou zo série správ INESS upozorňujúcich na neodôvodnené zvyšovanie daňového zaťaženia. #ZdaneNIE

Lov na živnostníkov

Téma vyššieho zdanenia živnostníkov sa do politickej debaty vracia v periodických cykloch, bez ohľadu na vládnucu koalíciu. Pre zjemnenie verejného odporu sa predstavitelia štátnej kasy dlhodobo zakrývajú pláštikom argumentu o „fiktívnych“ živnostníkoch.

V máji s týmto argumentom prišla aj [analýza Útvaru hodnoty za peniaze](#). Hoci je táto analýza v tradícii ÚHP plná čísel a grafov, z textu je cítiť, že jej autori vychádzajú z ideologickej predstavy o tom, ako by sa vo svojom podnikaní mal živnostník správať a ako nie. V našom texte s názvom **Lov na živnostníkov** rozo-beráme niekoľko momentov z analýzy ÚHP a ukážeme, že na tie isté číselné fakty sa dá pozrieť aj cez iné okuliare.

Keďže analýza ÚHP obsahuje väčšinu argumentov, ktoré sa dnes objavujú vo verejnej diskusii, náš text zároveň slúži aj ako univerzálna obhajoba nezvyšovania daní a odvodov pre živnostníkov a nesťažovania regulačných podmienok ich existencie. Tiež hovoríme o tom, prečo takisto nie je na mieste naznačovať, že byť zamestnancom je pre spoločnosť žiaducejší stav, ako byť živnostníkom. Keď už chceme porovnávať neporovnateľné, tak výsledok je práve opačný, pre silnejšiu krajinu je čo najviac živnostníkov stav vítaný.

Publikácia je ďalšou zo série správ INESS upozorňujúcich na neodôvodnené zvyšovanie daňového zaťaženia. #ZdaneNIE

Trh s energiami na Slovensku

Rozvoj obnoviteľných zdrojov na Slovensku síce pomaly naberá dych, ale je stále pod svojím potenciálom. Verejná diskusia sa často stáča k otázke dotácií, ale málo sa diskutuje o odstraňovaní prekážok jeho prirodzeného rozvoja.

INESS dnes zverejnil štúdiu **Trh s energiami na Slovensku**, v ktorej tieto prekážky popisujeme.

Publikácia je súčasťou spoločného projektu výskumných inštitúcií zo 7. krajín, ktoré v spoločnej štúdii identifikovali 40 opatrení na zlepšenie trhu s energiami a s návrhmi, ako pritiahnúť viac súkromných investícií do tejto oblasti bez nutnosti dotácií z verejných rozpočtov. Štúdia má názov **„Nakopnutie energetického sektora v strednej a východnej Európe“** (dostupná v ang. jazyku tu).

Medzi hlavné odporúčania štúdie patria:

- Odstránenie prekážok pre investície
- Odstránenie regulácií cien energií, ktoré brzdia súkromné investície do obnoviteľných zdrojov.
- Vytvorenie finančných stimulov: Zavedenie finančných nástrojov na nasmerovanie kapitálu do výskumu, vývoja a modernizácie energetickej infraštruktúry.
- Postupné zrušenie dotácií, ktoré vedú k narušeniu trhu

V publikácii popisujeme štruktúru slovenského trhu s energiami s dôrazom na výrobu a spotrebu elektrickej energie. Porovnáваме rôzne scenáre budúceho rozvoja obnoviteľných zdrojov.

PODUJATIA

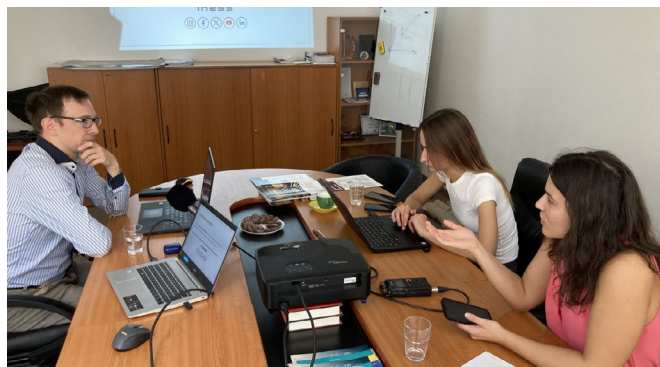
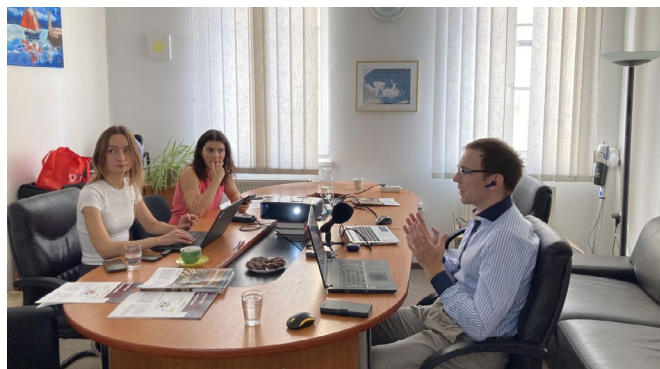
Seminár pre novinárov: Živnostník verzus zamestnanec

V stredu, 7. 8. 2024, sme organizovali seminár pre novinárov na tému „Živnostník verzus zamestnanec“.

Otázka vyššieho zdanenia živnostníkov sa do politickej debaty vracia v periodických cykloch, bez ohľadu na vládnucu koalíciu. Pre zjemnenie verejného odporu sa predstavitelia štátnej kasy dlhodobo zakrývajú pláštikom argumentu o „fiktívnych“ živnostníkoch.

Téma živnostník verzus zamestnanec je však oveľa komplexnejšia a zďaleka nie taká jednoznačná, ako sa prezentuje. Na našom seminári sme preto rozobrali aj tieto témy:

- Demografiu živnostníkov. Kto to je, čo robia a koľko platia
- Aký problém vidí štát. Obzvlášť sme sa zameriali na nedávnu publikáciu ÚHP
- Ako sa pozeráť na rozdiel medzi živnostníkom a zamestnancom
- Predstavili sme si novú publikáciu INESS

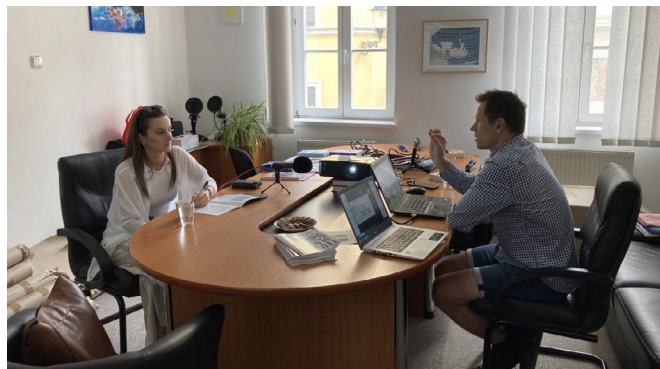
Seminár pre novinárov: Progresívna daň skrytá v odvodoch

Vláda vo svojom programovom vyhlásení oznámila zámer zvyšovať progresivitu zdanenia fyzických osôb. V rozpočtovom pláne už konkrétne hovorí o zámere od roku 2025 „zaviesť 3. a 4. sadzbu dane z príjmu fyzických osôb, čo má zvýšiť verejné príjmy o 78 mil. eur. Pre ročné príjmy fyzických osôb nad 80 tisíc eur má platiť 3. sadzba vo výške 30 %. Najvyššou 4. sadzbou vo výške 35 % majú byť zdaňované ročné príjmy nad 100-tisíc eur.

Svoj zámer nezdôvodnila, ani nevysvetlila, prečo je súčasná miera progresivity zdanenia nedostatočná. O progresivite zataženia príjmov Slovákov a jeho dôsledkoch sa na Slovensku nevedie odborná debata.

V INESS sme sa preto rozhodli toto daňové prázdno vyplniť. Vydali sme publikáciu s názvom „**Progresívna daň skrytá v odvodoch**“, ktorú nájdete [na tomto odkaze](#).

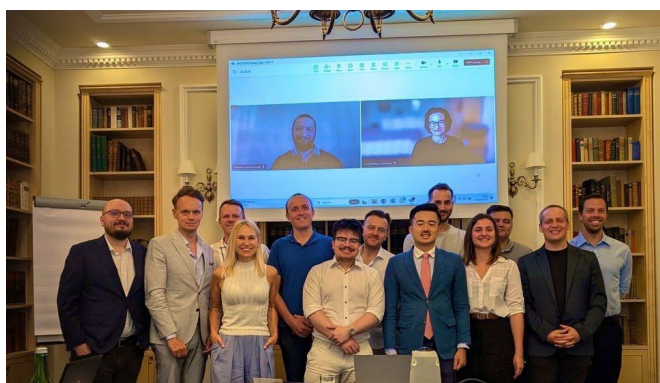
Viac k téme si môžete [prečítať tu](#).

EPICENTER meeting prvýkrát v Bratislave

INESS je už 2 roky hrdým členom EPICENTER Network, ktorú tvorí 12 najlepších ekonomických think tankov v Európe. Predstavitelia tejto siete sa pravidelne stretávajú 2x do roka a 5. - 6. septembra 2024 sa takéto dvojďňové stretnutie uskutočnilo po prvý raz v Bratislave.

Na stretnutí sa tradične preberali výsledky predchádzajúcich výskumných a policy advokačných projektov, a nastoľovali sa témy projektov budúcich. INESS reprezentoval jeho riaditeľ **Richard Ďurana**.

INESS na ReformHube

INESS je súčasťou Atlas Network, ktorý združuje viac ako 500 think tankov sveta, ktoré majú medzi hodnotami slobodu jednotlivca a voľný trh. Pravidelne organizuje stretnutie vybraných think tankov s cieľom vzájomného učenia sa, ako lepšie pripraviť vlastné projekty, lepšie presadiť vlastné návrhy.

Posledné stretnutie sa uskutočnilo 4.-5. septembra 2024 vo Viedni, za INESS sa ho zúčastnil **Radovan Ďurana** s projektom [autonómnych škôl v SR](#).

INESS o zdrojoch a zdravotníctve na LAMI

Cez predĺžený víkend 29.8. - 1.9.2024 sa v Radešíne na českej Vysočine uskutočnila tradičná letná škola, organizovaná Misesovou akademiou Liberálneho inštitútu. Medzi pozvanými rečníkmi bol aj zástupca INESS **Martin Vlachynský**.

Zhruba 60 účastníkov z radov českých, slovenských a ukrajinských študentov si vypočulo najskôr prednášku o vývoji ekonomického myslenia v oblasti prírodných zdrojov a potom prednášku o možnostiach trhu v zdravotníctve.

Akadémia Dobrého pastiera

Dňa 1.7.2024 sa v Akadémii Dobrého pastiera diskutovalo o Zakázanom vzdelávaní. V rámci tohto podujatia vystúpil aj analytik INESS **Róbert Chovanculiak**. Témou jeho prednášky bolo ako roztopiť ľady v Slovenskom školstve.

Hovoril o možnosti zakladať tzv. **autonómne školy**, ktoré získajú slobodu vo fungovaní výmenou za zodpovednosť za výsledky. Už sa nemôžeme spoliehať na malé zmeny, ani na veľké paradigmatické reformy, ktoré sa nikdy nezačnú. Potrebujeme paralelnú možnosť tu a teraz. Je potrebné vytvoriť priestor „na okraji“ pre šikovných a aktívnych ľudí, ktorí majú víziu, chuť a schopnosti v školstve niečo zmeniť.

Festival Jeden svet

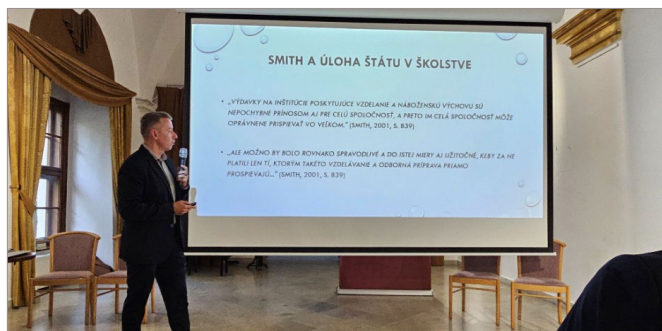
20. júna sa v Prievidzi uskutočnil Festival Jeden svet, kde vystúpil s prednáškou aj analytik **Róbert Chovanculiak**. Témou jeho prednášky bolo, prečo ekonómovia milujú trh.

Okrem iného s účastníkmi diskutoval o stave slovenskej ekonomiky a tiež stave verejných financií, ktoré si nevyhnutne vyžadujú konsolidáciu. V prístupoch ku „konsolidácii“ však môžu byť priepastné rozdiely. Róbert Chovanculiak poukazoval na kľúčový aspekt v rocese konsolidácie verejných financií, a to sústrediť sa na šetrenie na výdavkovej strane.

Konferencia: Dedičstvo Adama Smitha pre súčasnosť

19. júna 2024 v Pálffyho paláci na Zámockej ulici v Bratislave sa konala konferencia: Dedičstvo Adama Smitha pre súčasnosť. V rámci nej predniesol analytik **Róbert Chovanculiak** príspevok s názvom: Skutočné náklady bezplatného školstva: Čo na to Adam Smith.

Konferencia: ŠKOLA BUDÚCNOSTI

V Žiline sa 18. júna 2024 uskutočnila konferencia: ŠKOLA BUDÚCNOSTI: Dost' bolo rečí. Ako sa pohnúť ďalej?

Predstavil sa na nej aj analytik **Róbert Chovanculiak**. Vystúpil v rámci panelu, ktorého téma bola: PREČO JE DIGITAL DÔLEŽITÝ?

VIDEÁ A PODCASTY

INESS na DNES #108: Aká je cena nášho štátu?

V roku 2024 štát minie v prepočte na každého jedného občana vrátane bežných pracujúcich, ale aj každého bábätka, dôchodcu či nezamestnaného 9 859 eur. Viete, koľko z vašich daní pripadne na starobné dôchodky, políciu, školy, ... ? Na všetky tieto otázky odpovedá s detailnou presnosťou náš projekt **Cena štátu**. V #INESSnaDNES sa rozprávame s **Richardom Vilkusom**, ktorý projekt vedie.

INESS na DNES #107: Recept na dostatok (!kvalitných) učiteľov?

Týždeň pred začiatkom nového školského roka sa objavili titulky, že nám chýba 1 423 učiteľov a 12 škôl nemá riaditeľa. O aký veľký problém ide a kde hľadať hlavné príčiny chýbajúcich učiteľov?

V #INESSnaDNES s Róbertom Chovanculiakom hovoríme o tom, ako tento stav ovplyvňuje prestíž a spoločenské uznanie profesie učiteľa a venujeme sa hľadaniu odpovedí na to, ako súčasný stav zvrátiť - ako sa dostať do stavu, že budeme mať nie len dostatok, ale dostatok naozaj dobrých učiteľov.

INESS na DNES #106: Lov na živnostníkov

Živnostníci ako podvodníci? To podsúva rétorika vlády pri ohlasovaní sprísňovania podmienok pre živnostníkov. Keď však porovnávame zamestnanca a živnostníka, je to ako porovnávať dva úplne odlišné svety. Čo skutočne odlišuje činnosť zamestnanca a živnostníka - ktorý okrem nižších daňovo-odvodových taríf na seba berie násobne viac rizík? A prečo takisto nie je na mieste naznačovať, že byť zamestnancom je pre spoločnosť žiaducejší stav, ako byť živnostníkom. Keď už chceme porovnávať neporovnateľné, tak pre silnejšiu krajinu je čo najviac živnostníkov stav vítaný.

INESS na DNES #105: Vysoké školstvo nemá problém s nedostatkom, ale s neefektívnosťou

Že veľkým problémom slovenského vysokého školstva je nedostatok peňazí? To by podpísal pravdepodobne takmer každý, koho by sme sa opýtali. Ako to však už často býva, čo sa na prvý pohľad zdá dosť jasné, častokrát nie je celkom tak. Na Slovensku napríklad pripadá na 1 vysokoškolského učiteľa 11 študentov, priemer EÚ je 18 a v susednom Česku 16,5. To je jeden z príkladov, kde môžeme zefektívňovať. Tiež prepájajú úspech študijných programov, a teda uplatnenia absolventov na dobre platených pozíciách, so spätným spolufinancovaním svojho štúdia.

INESS na DNES #104: Čo je progresívna odvodová daň a prečo sa týka aj vás

Viete koľko a akých daní platíte? V systéme daní a odvodov sú stále zákutia, ktoré sú tak pekne zašmodrchané, že ich vôbec nevnímame. Jednou z najlepšie schovaných je tzv. progresívna odvodová daň. V #INESSnaDNES s Radovanom Ďuranom hovoríme o tom, čo táto progresívna odvodová daň je, že sa netýka len vysokozarábajúcich manažérov s platom 9-tisíc či 10-tisíc eur, ale padá na každého, kto zarába mesačne viac ako 1 788 eur. Aj o zavislosti, ktorú bývalý režim ešte stále živí aj dnes, a prečo aj tu transparentnosť môže zohrať kľúčovú rolu.

INESS na DNES #103: Slovenskí štátni zamestnanci sú najdrahší z V4

Mzdy štátnych zamestnancov sú o 18 % vyššie ako v súkromnom sektore a odborári chcú zvýšenie o 10 % od septembra a o ďalších 10 % od januára budúceho roka. Má ísť o dodatočný náklad 1,5 miliardy eur. Je vôbec takáto otázka na mieste v čase, keď čelíme rekordnému deficitu a len v tomto roku je našou úlohou znížiť deficit o 1,4 miliardy? Ako sa pozeráť na znižovanie počtu zamestnancov, o ktorom každá vláda hovorí, no ich počet neustále rastie? Ako v priebehu rokov rástli ich platy?

INESS na DNES #102: Prečo majú ženy nižšie platy?

Štatistiky pre Slovensko dnes uvádzajú 16,6 % rozdiel v platoch mužov a žien v prospech mužov. Sú ženy v pracovnej oblasti diskriminované? Existujú komentáre, ktoré hovoria o tom, že nie je v poriadku, že väčšinu manažérskych pozícií zastávajú muži, alebo že žien vo vedúcich pozíciách či parlamentoch by malo byť viac - ideálne pol na pol z mužmi. Otázkou je, kde je zdroj nižšieho počtu žien na takýchto pozíciách. S Róbertom Chovanculiakom hovoríme aj o tom, že otázka by mala stáť nie ako doceliť 50:50 pomer žien a mužov, ale ako rozvíjať spoločnosť tak, aby z nej bolo miesto, kde ľudia môžu naplno realizovať svoj potenciál. Rovnako muži aj ženy.

Novinársky seminár: Čo bráni ženám v kariére?

Naším cieľom by mala byť spoločnosť, kde ľudia môžu naplno realizovať svoj potenciál. Rovnako muži aj ženy. Z toho však nevyplýva, že automaticky dosiahnu rovnaké výsledky. A to aj v prípade, keď v spoločnosti neexistujú sklenené ani žiadne iné stropy. Jednoducho ľudia a pohlavia sú rôzni a majú rôzne schopnosti, zručnosti, preferencie a priority.

Záznam zo seminára pre novinárov, ktorý viedol Róbert Chovanculiak z INESS.

Staňte sa súčasťou našich podcastov!

Ak máte otázky, ktoré by ste radi nechali rozdiskutovať našim analytikom v #INESSnaDNES či v #navrsku, **napište nám!**

Veľmi radi vaše otázky alebo aj tipy na témy zaradíme do vysielania.

Napište nám na ina.secikova@iness.sk, alebo nám napíšte komentár pod podcast či na sociálnych sieťach.

Tešíme sa na vaše komentáre a spätnú väzbu!

EKONOMICKÁ OLYMPIÁDA

Slovenské ekonomické talenty v súťaži najlepších mladých ekonómov a ekonomok

Šiesty ročník **medzinárodného kola Ekonomickej olympiády** sa uskutočnil v dňoch 2. - 3. septembra 2024, tentokrát v starovekej gréckej Olympii. Porovnať svoje vedomosti z ekonómie a finančnej gramotnosti si do rodiska olympijských hier prišli študenti z 18 krajín. Podujatie organizoval český Inštitút ekonomického vzdelávania (INEV) v spolupráci s gréckymi partnermi.

Spolu **85 najšikovnejších ekonómov a ekonomok** zo Slovenska, Česka, Maďarska, Poľska, Gruzínska, Grécka, Bosny a Hercegoviny, Severného Macedónska, Albánska, Ukrajiny, Azerbajdžanu, Arménska, Kazachstanu, Kirgizska, Uzbekistanu, Číny, Holandska a Kosova najprv absolvovalo dva písomné testy v prvý a druhý deň podujatia. Najlepších 10 súťažiacich následne čakalo tretie, ústne, kolo. **Slovensko reprezentovali** štyria súťažiaci: **Dávid Páchnik** z Gymnázia Matky Alexie v Bratislave, **David Kršík** z Gymnázia v Považskej Bystrici, **Samuel Zummer** z Obchodnej akadémie Watsonova v Košiciach a **Kristína Bandurová** z Gymnázia Jura Hronca v Bratislave.

V medzinárodnej konkurencii sa slovenskí študenti umiestnili na chvályhodnom 22. mieste (Dávid Páchnik), 47. mieste (David Kršík), 52. mieste (Samuel Zummer) a 59. mieste (Kristína Bandurová). Obaja Dávidovia si za svoj skvelý výkon odniesli aj čestné uznanie vo forme medaily. Gratulujeme im k umiestneniu a všetkým štyrom finalistom ďakujeme za vynikajúcu reprezentáciu - prebojovali sa medzi absolútnu elitu z viac ako **97 000 účastníkov z 18 krajín** celého sveta. Absolútnym **vítazom** medzinárodného finále sa stal **Szymon Jackowski z Poľska**. Celkové poradie súťažiacich podľa krajín si môžete [pozrieť tu](#).

Okrem testovania čakal súťažiacich bohatý sprievodný program v podobe návštevy archeologického náleziska antickej svätyne a kolísky olympijských hier, ale aj stretnutí s mentormi. Na záver podujatia vystúpil s hlavnou prednáškou grécky minister hospodárstva a financií, Kostis Hatzidakis. Vo svojom prejave opakovane zdôraznil dôležitosť ekonomického myslenia nielen v osobnom, ale aj politickom živote. Účastníkom pripomenul, že ekonomické vzdelávanie môže chrániť pred populizmom. „Pretože ak občania rozumejú základom ekonómie, vedie to k informovanejšej a aktívnejšej spoločnosti, čo má zásadný význam pre kvalitu našich demokracií aj pre stabilitu našich ekonomík,“ uzatváral svoj prejav minister Hatzidakis.

Prihlasovanie do nového ročníka Ekonomickej olympiády je už spustené!

Prihláste svoju strednú či základnú školu a rozšírite svoje vedomosti z ekonómie a pridajte sa medzi viac ako 16-tisíc študentov z celého Slovenska, ktorí olympiádu absolvovali v minulom školskom roku.

Ďakujeme **všetkým partnerom** Ekonomickej olympiády, bez ktorých by realizácia projektu nebola možná. Ak máte záujem **podporiť Ekonomickú olympiádu** a rozvoj ekonomického myslenia mladých ľudí, budeme veľmi radi, ak sa nám ozvete na e-mail katarina.sevcikova@iness.sk.

Partneri Ekonomickej olympiády

CENA ŠTÁTU

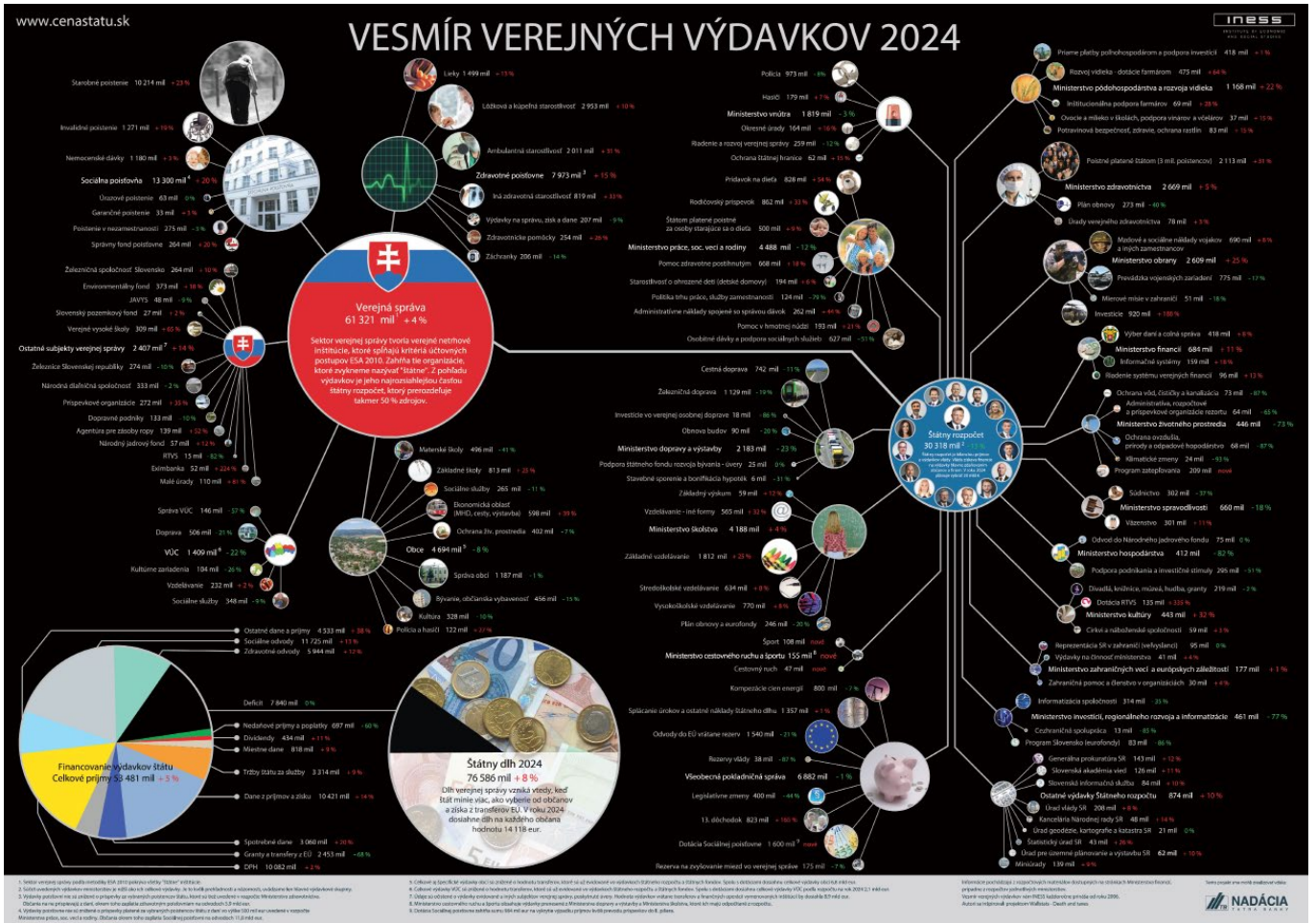
Už od roku 2006 vám prinášame **projekt Cena štátu**, ktorého cieľom je priblížiť verejnosti jednoduchou formou zložité a komplexné údaje z prostredia verejných financií. Veríme, že aj vďaka nemu príspejeme k znižovaniu tzv. fiškálnej negramotnosti, aby občania - voliči rozumeli proporciám a dopadom politických návrhov na ich blahobyt aj peňaženku.

Aj na týchto miestach vám pravidelne prinášame **novinky** zo sveta verejných výdavkov - ktorého ilustračnou vľajkovou loďou je plagát **Vesmír verejných výdavkov**.

Nový vesmír pre rok 2024 je čerstvo z tlačiarne privezený do našej kancelárie a my ho opäť rozpošleme na stredné školy po celom Slovensku.

Ak na vašej škole ešte vesmír nemáte, ozvite sa nám na **richard.vilkus@iness.sk** a my vám ho aj s učiteľským balíkom radi doručíme.

Vesmír verejných výdavkov 2024

V prípade záujmu o **prednášku Cenu štátu aj na vašej strednej škole** sa nám ozvite e-mailom na: **richard.vilkus@iness.sk**.
Tešíme sa na stretnutie!

INESS PUBLIKÁCIE

V štúdií s názvom **Sila trhu - Ako posilniť jednotný trh EÚ na ďalších 30 rokov** hodnotíme nielen dopady prístupu na jednotný trh z pohľadu Slovenska, ale zároveň navrhujeme opatrenia, ktoré zvýšia jeho efektivitu. Pri príležitosti 20. výročia členstva SR v EÚ je vhodné si pripomenúť jeho dôležitosť.

Téma nedostatku zdrojov vo vysokom školstve sa automaticky spája s nízkou úrovňou financovania. To však nie je jediné možné vysvetlenie. V publikácii **Vysoké školstvo nemá problém s nedostatkom, ale s neefektivitou** popisujeme, že dôležitou príčinou nedostatku zdrojov v slovenskom vysokom školstve je neefektivita.

Preplácanie liekov pre slovenských pacientov podlieha pravidlám na hľadanie hodnoty za peniaze v týchto liekoch. Ako sa ráta hodnota za peniaze pri liekoch? Ako sa ráta dodatočný prínos lieku? V INESS na tému: **Hodnota za peniaze sa hľadá aj v liekoch** ich stručne popisujeme.

V INESS sme uskutočnili kvalitatívny výskum, ktorého cieľom je analyzovať, ako si slovenskí študenti a študentky medicíny vyberajú svoje špecializácie. S týmto cieľom bolo uskutočnených 15 hĺbkových výskumných rozhovorov s medikmi a medičkami zo všetkých slovenských lekárske fakúlt.

Pri téme rozdielneho odmeňovania žien a mužov je však rozšírených mnoho mýtov a nesprávnych predstáv. Preto sme sa rozhodli reagovať na túto tému publikáciou, ktorá sa pozerá na problematiku rodových rozdielov na trhu práce z viacerých úrovní a nastavuje zrkadlo veľkolepým ambíciám úradníkov a politikov.

Podiel skrátených úväzkov má sčasti kultúrne, zvykové dôvody, ale hlavne je to štruktúra a vyspelosť ekonomiky, ktoré umožňujú vyšší podiel dostupných skrátených úväzkov. Tieto faktory sa nedajú preskočiť, dá sa k nim len časom dopracovať. Preto nemôžeme očakávať významnú zmenu v horizonte najbližších 5 rokov.

INESS knihy

Kniha **Zlé peniaze** od Juraja Karpiša hľadá príčiny a opisuje priebeh krízy. Je písaná pre verejnosť s cieľom vysvetliť krízové ekonomické javy alternatívnym spôsobom. Súčasťou „sprievodcu krízou“ je popis dosahov krízy na životy bežných ľudí a príklady, ako sa s nimi dá vyrovať. Tento bestseller si môžete zakúpiť cez stránku zlepeniaze.eu, prípadne vo vašom kníhkupectve.

Žiaden ekonomický model nedokáže zabezpečiť, aby každý občan krajiny jazdil na Rolls-Royce, hoci ho dokážeme vyrobiť. To platí aj v zdravotníctve. Množstvo finančných zdrojov v systéme je v každom časovom bode dané. „Niečo“ musí rozhodnúť o tom, ako budú tieto zdroje rozdelené. Touto témou sa zaoberá vo svojej knihe **Inovatívne lieky - právne a etické otázky** Katarína Fedorová.

Kniha **Pokrok bez povolenia** od Róberta Chovanculiaka je kompletný sprievodca svetom, kde Airbnb oživuje mŕtvy kapitál a konkuruje štátu v tvorbe regulácií, kde Kickstarter nahrádza vyberanie daní a pomáha financovať verejné služby a kde Bitcoin umožňuje budovať paralelnú spoločnosť, v ktorej neexistujú „vedúci“ a všetci máme kľúče od miešačky.

pokrokbezpovolenia.sk

INESS spojil 10 autorov zo Slovenska a Česka, aby poskytli svoj pohľad na zaujímavé ekonomické a spoločenské aspekty krízy spojenej s pandémiou koronavírusu. V knihe **Dedičstvo koronakrízy** sa napríklad dozvieme, ako zlepšiť proces schvaľovania liekov, krotiť domýšľavých expertov, lepšie nakupovať vakcíny, vytvárať paralelné spoločenstvá, pracovať cez internet, využívať trh a podnikateľov v boji s vírusom, alebo nezneužívať centrálnu banku.

Všetky publikácie a Policy Notes si môžete zdarma stiahnuť na stránke iness.sk v sekcii Publikácie.

Knihy je možné zakúpiť osobne v kancelárii INESS (okrem e-knží) alebo na dobierku objednávkou cez sekciu Knihy na stránke iness.sk.